

# „Tak se tedy rozpomeňme na své kořeny!“

■ PAVEL MAREŠ



ROZHOVOR ŠÉFREDAKTORA NOVÉHO HLASU S MÍSTOPŘEDSEDOU KDU-ČSL A PŘEDSEDOU SNĚMOVNÍHO VÝBORU PRO EVROPSKÉ ZÁLEŽITOSTI ONDŘEJEM BENEŠÍKEM. V PŘEDVEČER INAUGURACE PREZIDENTA TRUMPA O VZTAZÍCH USA, NATO A EU A O EVROPĚ JAKO PROSTORU HODNOT. O MIGRACI JAKO VÝZVĚ K ROZPOZNÁNÍ VLASTNÍCH KOŘENŮ. O BREXITU A ANGLIČTINĚ JAKO NEJLEPŠÍM DOROZUMÍVACÍM JAZYKU EU BEZ VELKÉ BRITÁNIE. A O STRÁNÍ A ZLÍNSKÉM KRAJI, KDE SE PROPOJUJÍ TRADICE S MODERNÍM PŘÍSTUPEM K ŽIVOTU.

„Trump? Nemyslím, že dojde k zemětřesení“

■ **Co můžeme čekat od nového amerického prezidenta Donalda Trumpa? My jako ČR, jako Evropská unie, jako NATO?**

Každý z jmenovaných subjektů něco trochu jiného. Přístup USA k Evropě se určitě změní. Dotkne se to i ČR, ale nemyslím si, že dojde k zemětřesení. Trump nemá velké povědomí o tom, jak Evropa funguje. Vnímá jednotlivé velké hráče jako Německo, Francie, Spojené království. Co nás může těšit – skrze svoji exmanželku vnímá určitě i Česko. Ví, že někdy navštívil Zlín a jeho děti zde pravidelně trávily prázdniny. I tyto osobní pocity a vazby sehrávají v politice svoji roli.

■ **Říká se, že přinese do zahraniční politiky USA transakční přístup, tedy obchodnické „něco za něco“. Nebojíš se, že nás přenechá ruskému vlivu?**

Pokud Trump pochopí, jak to fungovalo v minulosti, a pokud bude chtít „obnovit velikost Spojených států“, jak znělo jeho heslo, pak to těžko udělá bez spojenců. A pro Spojené státy je mimo americký kontinent největším spojencem západní Evropa, tedy EU a evropští spojenci v NATO. Bude při tom ale asi pragmatičtější než jeho předchůdci.

■ **Nebudou mu bližší postoje Polska, které je výrazně proamerické?**

Polsko může pro USA sehrát významnou roli už kvůli složení současné konzervativní vlády. V čem má Trump prav-

du, a neříká to jen on, je to, že si neplníme své závazky v rámci NATO. A zatímco jeho předchůdci to říkali diplomatictěji, on to říká naplno. Trump bude tlačít své evropské partnery k plnění vlastních závazků.

„Poklad je v lidech. Díky migraci si uvědomujeme svoje základy“

■ **Horkým tématem americké kampaně byla migrace. Co za poslední dva roky migrační vlna posunula či převrátila v evropské politice?**

Migrace upozadila celou řadu jiných témat. Vnímali jsme EU často jen jako možnost, jak čerpat finanční prostředky. Přišla migrace – a já mám dojem, že z 80 % řešíme migrační krizi nebo to, co s ní souvisí. Jak bude vypadat společná azylová politika? Jak chránit hranice a posilovat bezpečnost? Zároveň u nás i jinde přinesla velkou diskusi o tom, co Evropa je. Že je to prostor hodnot, a ne jenom „má dáti – dal“ a dotace na čistírny odpadních vod. Pokud ztratíme nebo vyklidíme naše hodnoty, ztratíme podstatu. Díky krizi si mnozí uvědomují ten základ, z něhož vyrůstá náš relativní blahobyt. Spousta lidí ovšem migrační krizi zneužívá: mluví o evropských a křesťanských hodnotách, ale nedefinuje, co přesně to je.

■ **Neprobouzí migrační krize v lidech to horší? Více děsů a běsů?**

Dívám se na to ze dvou úhlů. Na jednu stranu existují hysterické reakce a lidé jsou do jisté míry manipulováni. Na druhou stranu řadu obav chápu. Naprosto

chápu obavu o identitu Evropy, o ztrátu našeho životního stylu. To, že nás může nahradit jiná kultura, která je spjata s migrací. Ale my jako KDU-ČSL k tomu přece máme dodat: „Tak se tedy rozpomeňme na naše kořeny!“ Říkám to na všech setkáních: My ten prostor vyklízíme. To my vychováváme děti tak, že si neuvědomují bohatství naší kultury, to my chováním politiků a zákony, které přijímáme, relativizujeme hodnoty, na kterých stojí evropská kultura. A když ten prostor vyklidíme, naplní ho logicky a nutně něco jiného.

#### ■ A co?

„Dojímají“ mě úvahy o prvním, druhém a třetím důchodovém pilíři. Penzijní systém bude vždy do jisté míry průběžný. Pokud nebude někdo, kdo bude na seniory pracovat a koho seniory vychovají k práci, a pokud nebudou mít rodiny dost dětí – víc než seniorů, je celá diskuse nesmyslná. Poklad je v lidech. Pokud nebudeme mít vlastní děti, pak pro naši ekonomiku musíme lidi dovézt odněkud jinud. A odkud? Přece z těch zemí, kde je dětí dost... Takže znovu: lepší je mít vlastní, dobře vychované děti a nevytvářet vakuum. My v KDU-ČSL 25 let s větším či menším úspěchem prosazujeme prorodinnou politiku, aby naše rodiny měly vlastní děti. A najednou se všichni probudili a tvrdí, že to tak má být. Kde byli před deseti, patnácti lety?!

### „Každý stát má svoji migrační politiku“

#### ■ Jak se díváš na roli kancléřky Merkelové?

Kancléřka Merkelová nemůže za migrační krizi. Za migraci mohou přírodní katastrofy a válečné konflikty v Sýrii a v Africe a válka v Libyi. To jsou skutečné příčiny migrace. Německo nemá podíl na rozpoutání žádné z těchto válek. Z tohoto pohledu jsou odsudky její osoby nespravedlivé. Co ale kancléřka neodhadla, bylo to, že v době, kdy byl Balkán hlavní migrační trasou, migrantům otevřela náruč. Její gesto spustilo lavinu migrace i z oblastí mimo Evropu. Přitom jen chtěla ulehčit přeplněnému Balkánu, kde hrozilo velké napětí a nežádoucí konflikt.

#### ■ Jak je to s vnější hranicí EU?

Státy jako Itálie a Řecko si neplní své podmínky. Fungují tam mafie profitující z migrace. Musím říct, že velká část migran-



*Byl to zatím nejobsáhlejší, nejživější a nejvydatnější rozhovor, který jsme v Novém HLASE připravovali.*

tů nepřichází do Evropy kvůli válečným konfliktům. Byl jsem v táboře v Rezně, ptal jsem se na konkrétní počty. A oni řekli: lidí, kterým hrozí ztráta života a pronásledování, je 1–3 %. Zhruba 35–40 % lidí deklaruje, že pochází ze země válečného konfliktu, ale neví se, zda jim hrozí pronásledování. Těm je automaticky přiznána mezinárodní právní ochrana. Mohou být ze Sýrie, ale z míst, kde válka není a kde se žije v pohodě. Zbytek, nějakých 60 % lidí, nemá právo ani na jedno.

#### ■ Ale proč tedy lidé odcházejí?

Lidé někdy opouštějí svou zem kvůli strachu o život, ale jindy jen kvůli horším životním podmínkám. Podle mě má Evropa pomáhat těm, kterým jde skutečně o život, a musí je umět „filtrvat“ na hranici. Chtějí-li si některé státy doplnit populaci, ať to dělají, ale ať to nevydávají za altruismus. A ať nekritizují nás, že to neděláme stejně. Každý stát má svoji migrační politiku. Buď jde o uprchlíka, kterému musíme pomoci, nebo je to pracovní síla, a pak za tím stojí ekonomické zájmy.

#### ■ Jaký vztah mají Češi k migraci?

Není především pravdou, že česká společnost je homogenní. Migrace tady vždycky byla, je a bude. I u nás za ní stojí ekonomický zájem. V České republice žije legálně přes půl milionu cizinců – Ukrajinci, Vietnamci, Rusové. A mně se, popravdě řečeno, přičí, že si sem ze zemí, jako je Sýrie, přivážíme vzdělané elity, lékaře, inženýry... Ony země totiž právě v současnosti potřebují tyto kapacity na obnovu infrastruktury i celé společnosti. Od nás je proto sobecké brát si jejich nejlepší mozky jen proto, abychom se měli lépe.

#### ■ Co by mohlo zlepšit nepřehlednou situaci v Sýrii?

Sýrie slouží jako válečné pole pro „proxy válku“. Státy si tam mezi sebou zástupně vyřizují účty. Soutěží tu sunnité a šíité a nikdo neví, jak je přivést k jednacímu stolu. Asad vsadil na sekulární stát. Pak došlo k Arabskému jaru a důsledkem byl vyostřenější konflikt mezi demokratickou opozicí a diktátorským režimem. Takto se vytvořil prostor pro třetího vztahu – islamisty. Hranice Sýrie jsou tekuté. Kurdové žijí v Turecku, Sýrii a Iráku a nemají svůj stát. Silný vliv uplatňuje Írán, Saudská Arábie. Do toho je tu konflikt v Jemenu, zájmy Ruska a USA, bezpečnostní zájmy Jordánska a Izraele. Jediná možnost je, že se dohodnou mocnosti. Prvním krokem je porážka Islámského státu. Jenže právě to Rusové nedělají – a likvidují Asadovu opozici. Řešením by mohl být klidný odchod Asada a nástup jemu blízkého člověka, který nemá krev na rukou. Možná určité rozdělení země. Konflikt v Sýrii nemá rychlé a dobré řešení, i když by ho samozřejmě bylo třeba.

### „Ptám se: Jde Evropa dobrým směrem?“

#### ■ Jsi jediný předseda sněmovního výboru za KDU-ČSL, navíc obdobnou „evropskou“ pozici v Senátu zastává profesor Hampl, zvolený s lidoveckou podporou. Co je vaší prací?

Naše práce se od práce jiných výborů podstatně liší. Máme častá jednání, teď proběhne už šedesáté zasedání. Naše práce spočívá v připomínkování. Málo se ví, že členské státy EU dávají Bruse-



S kolegou Ludvíkem Hovorkou ve svém volebním kraji.

lu prostřednictvím svých parlamentů předu připomínky k návrhům. A to jsou stanoviska našeho výboru. Ne všechno rozhoduje „Brusel“. Jako výbor jsme delegáti Poslanecké sněmovny v EU – přijímáme usnesení, jež má sílu celé Poslanecké sněmovny. Zabýváme se legislativou, ale také materiály nelegislativní povahy. Teď tu mám (*ukazuje balík papírů*) opatření, která mají podpořit hospodářský růst a zaměstnanost. Samozřejmě nemáme kapacity na to, abychom dávali stanoviska ke všemu. Vybíráme si to podstatné. Když je to třeba, vyjádříme se i k pozici vlády. Vláda odpovídá Sněmovně, ale v evropských záležitostech odpovídá – přeneseně – našemu výboru. U zásadních věcí probíraných na evropské Radě k nám přichází premiér na konzultaci. Náš výbor se také vyjadřuje k nominacím na významné posty: eurokomisař, Evropský soudní dvůr aj.

**■ Prezident Havel často vyzýval k tomu, aby EU měla jednoduchou a srozumitelnou ideu. Aby ji sdílelo co nejvíce Evropanů. Co by to mohlo být v současnosti?**

Abychom se vrátili ke kořenům. Abychom si byli vědomi vlastní identity a toho, proč EU vznikla. Tehdejší Evropské společenství mělo šest otců zakladatelů. Pět z nich byli praktikující katolíci. Chtěli zabránit hrozbě dalšího válečného konfliktu. Jako prostředek k cíli zvolili společnou kontrolu uhlí a oceli, tedy klíčové suroviny pro výrobu zbraní. Politického cíle dosáhli skrze ekonomické nástroje, Evropu ale vnímali jako hodnotový prostor

vymezený řeckou filozofií, římským právem a židovsko-křesťanskými vlivy.

**■ Pro mě je důvodem, proč Unie nemůže být nikdy tak těsným soustátím jako USA, skutečnost, že v USA se mluví jedním jazykem, zatímco v Evropě byly, jsou a budou mezi státy jazykové bariéry...**

Přesně: jazyk je jeden ze základních atributů národa a soudržnosti a v politice hraje důležitou roli. Evropa už společný jazyk jednou měla, byť to byla řeč elit: latina. Paradoxně si myslím, že i po odchodu Británie může být tím pojítkem stále angličtina, jiný jazyk mě nenapadá.

**■ Neobáváš se v souvislosti s brexitem nějakého většího zemětřesení v EU?**

Chceš znát můj pohled? Podle mě Evropa schází z cesty. Nejdeme dobrým směrem – ani Unie, ani jednotlivé členské státy. Sami přispíváme k erozi vlastních hodnot a podstaty. A děláme si to sami, když lehkovážně zapomínáme na vlastní identitu.

**■ A kde je chyba?**

Domníváme se, že základem naší civilizace je nejmenší průsečík všech vlivů, které tu existují. Jenže tak to brát nelze! I naše kultura má jasné obrysy. Kdokoliv tu chce existovat, musí se jí podřídit, musí se podle ní chovat, a pokud si chce zachovat vlastní kulturu, pak pouze tehdy, není-li v rozporu s naší kulturou.

„Ve Strání patří dojíždění za prací k životnímu stylu“

**■ Pocházíš z lidovecké rodiny?**

Rodiče vstoupili do ČSL v roce 1990. Tatiněk byl obecním zastupitelem. Před listopadem se angažoval: rozšiřoval petici Několik vět, jezdili jsme se dívat na zakázané filmy. Nepovažoval se ale za disidenta. Po roce 1990 vstoupil do strany spíše ze sympatií než z ambicí. Já vstoupil do KDU-ČSL v osmnácti v roce 1995.

**■ Prošel sis politikou od základních pater, teď zastáváš významnou parlamentní funkci. Nastavují ti přátelé kritické zrcadlo?**

Doufám! Snad mi lidé, co mě znají, potvrdí, že jsem zatím nezblblnul... Beru svoji práci jako službu a vím, že je termínovaná. V KDU-ČSL jsem zůstal i poté, co nebyla pro mnohé perspektivní.

**■ Jaké zažíváš reakce od úplně cizích lidí?**

Dám příklad: tankuji na svých cestách na čtyřech benzinkách. S obsluhou se už známé a oni se mě ptají, co je nového. Řeknou mi taky, co bychom měli dělat jinak, což vítám. Co mně vadí, jsou výlevy na sociálních sítích, kde jsou lidé hrubí, neznalí věcí, vulgárně a jízlivě kritizující. Politika nemusí každému sedět, cením si kritiků, ale mrzí mě anonymita.

**■ Ve Zlínském kraji dobře spojujete smysl pro tradiční hodnoty s otevřeností k novým trendům. Podaří se vám tuhle kombinaci přenést i na parlamentní úroveň? Jaký volební výsledek ve svém kraji vlastně na podzim čekáš?**

Velkou roli u nás hraje fenomén Čunek, ale neusínáme na vavřínech a tvrdě pracujeme. Mým přáním je u nás dosáhnout na výsledek v rozpětí 17–23 %. Podobně jako v kraji.

**■ Jak se díváš na spolupráci s hnutím STAN?**

Znám se velmi dobře s Petrem Gazdíkem. Bydlí v sousední obci, máme společné kamarády, naše manželky se znají, máme dobrý osobní vztah. Je to můj kamarád. Spolupráce se Starosty se mi jeví jako perspektivní. Dál bych se ale nevyjadřoval, protože o podrobnostech spolupráce jednáme.

**■ Jak se ti daří skloubit politické fungování s rodinným životem? Máš z našich poslanců vůbec nejdlejší vzdálenost od zaměstnání...**

Ve Zlínském kraji mám krajskou kancelář a jsem tu krajským zastupitelem. V kombinaci s poslaneckým mandátem to je výhoda. Jako předseda evropského výboru hodně cestuji do zahraničí a někdy odlétáme bohužel už v neděli. U nás ve Strání ale patří dojíždění za prací k životnímu stylu. Máme 4000 obyvatel a obec nikdy všechny neuživila. Můj otec pracoval v místní sklárně, ale jeho bratr dělal svářeče a to byl světák, který byl přes týden pryč. Svoji současnou situaci nevnímám jako nepříjemnou. Koneckonců rodinu sem občas vezmu na víkend a užijeme si to. Díky velké vzdálenosti mi nedělá problém zůstat dlouho ve Sněmovně. První odtud paradoxně utíkají Pražáci a Středočeši...

Výbor pro evropské záležitosti,  
Sněmovní 3, večer 19. ledna 2017  
(spolupráce Markéta Jelínková)